

УДК 350.78; 352

В. В. Федорчак,
к. держ. упр., докторант Навчально-науково-виробничого центру,
Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СИНТЕЗ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

V. Fedorchak,
PhD in public administration, doctoral candidate of the Educational-scientific-production Centre,
National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

THE STRUCTURALLY FUNCTIONAL SYNTHESIS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF EMERGENCIES' RISKS

У статті здійснено структурно-функціональний синтез державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій. Побудовано послідовність етапів структурно-функціонального синтезу моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій, яка містить такі стадії: формулювання теоретичних основ створення системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій; обґрунтування можливостей системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій; розробка моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій; програмування дій системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій; прийняття рішень на основі моделювання державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій. Визначено можливості послідовності етапів структурно-функціонального синтезу моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій. Підкреслено, що вона дозволяє простежити внутрішні зв'язки пропонованої теорії синтезу моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій і способів її функціонування.

The structurally functional synthesis of public administration of emergencies' risks is carried out in the article. The sequence of stages of structurally functional synthesis of model of system of public administration of emergencies' risks is constructed. The given sequence of stages contains the following stages: the formulation of theoretical bases of creation of system of public administration of emergencies' risks; the justification of opportunities of system of public administration of emergencies' risks; the development of model of system of public administration of emergencies' risks; the programming of actions of system of public administration of emergencies' risks; the decision-making on the basis of modeling of public administration of emergencies' risks. The possibilities of the sequence of stages of structurally functional synthesis of model of system of public administration of emergencies' risks are defined. It is emphasized that it allows tracking internal communications of the theory of synthesis of model of system of public administration of emergencies' risks and ways of its functioning.

*Ключові слова: структурно-функціональний синтез, державне управління, ризики, надзвичайні ситуації.
Key words: structurally functional synthesis, public administration, risks, emergency situations.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

При рішенні широкого спектра завдань (військово-політичних, соціально-економічних, організаційно-технічних тощо) виникає необхідність розгляду проблеми захисту від різного роду ризиків. У межах рішення комплексної проблеми захисту від подібних ризиків створюється відповідна система державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій, яка, у свою чергу, потребує чітко вираженої структури.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій у сучасних умовах підля-

гала дослідженню численних науковців, зокрема, таких: О.С. Проневич [3], І.А. Чуб [4] та ін.

МЕТА СТАТТІ

Метою роботи є здійснення структурно-функціонального синтезу державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій.

З урахуванням необхідності досягнення поставленої мети у роботі вирішуються такі завдання:

— побудувати послідовність етапів структурно-функціонального синтезу моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій;

Рис. 1. Послідовність етапів структурно-функціонального синтезу моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій

— визначити можливості послідовності етапів структурно-функціонального синтезу моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Структурно-функціональний синтез забезпечує гарантоване системне державне управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій.

Відповідно, доцільно побудувати послідовність етапів, що відбиває зміст основних стадій вироблення єдиного погляду на розробку та функціонування системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій (рис. 1).

При цьому на початковому етапі побудови моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій краще починати із розгляду загальної системи. Подібний спосіб моделювання буде відбивати вузлові процеси, загальні для всіх територій, а не властивості окремої територіальної системи. Уза-

гальнена модель не повинна містити додаткових даних про специфічні ділянки території. Така модель будується з обліком тільки тих компонентів системи, які завжди перебувають у взаємодії у процесі розвитку соціально-економічної системи [4].

Наведена послідовність складається з п'яти етапів. На першому етапі формулюються теоретичні основи створення системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій.

У межах цього етапу формується зміст методології рішення проблеми:

— базові поняття, ключові слова й аксіоми теорії розробки й

функціонування системи державного управління ризиками настання виникнення надзвичайних ситуацій та її компонентів;

— базові логічні правила розкриття змісту теорії створення та функціонування системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій та її компонентів;

— базові залежності результату функціонування системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій від кількісних і якісних характеристик зовнішнього та внутрішнього середовища.

У межах першого етапу наведеної послідовності представляються методичні основи (методи) розкриття змісту теорії створення та функціонування системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій, а також її компонентів і ресурсів. При цьому основними елементами зазначених методичних основ є такі:

— методи обґрунтування можливостей системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій і механізмів їхньої реалізації;

— методи оцінки ефективності функціонування системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій;

— методи обґрунтування дій системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій та її компонентів [1; 2].

Зокрема методичні основи надають інструментарій для визначення кількісних і якісних характеристик системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій та її компонентів. У такий спосіб формуються певні характеристики можливостей системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій та її впровадження з урахуванням можливих впливів соціально-економічних чинників та особливостей зовнішнього і внутрішнього середовища. Методи обґрунтування можливостей системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій і механізмів її впровадження ґрунтуються на аксіомах, базових залежностях досягнення результатів, базових логічних правилах, природничо-наукових й інших законах предметної області. Для обґрунтування дій системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій та її компонентів,

а також розподілу ресурсів, яким притаманні певні можливості та механізми реалізації у відповідних умовах, необхідно мати інструментарій, що дозволяє формувати подібний процес. Тому в межах першого етапу наведеної послідовності представлено також методи обґрунтування дій системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій, що забезпечують цілеспрямовану діяльність керівництва щодо рішення необхідних соціально-економічних й організаційно-технічних завдань.

Для приведення у відповідність методів обґрунтування можливостей системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій, механізмів її реалізації, методів обґрунтування її дій, її компонентів, сил і засобів із поставленими цілями й завданнями, потрібно також прийняти до уваги методи оцінювання ефективності функціонування системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій, її компонентів, а також розподілу ресурсів.

Крім того, на першому етапі послідовності наявні основи технології розкриття змісту й функціонування системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій, а також її компонентів.

При цьому під основними елементами технології розуміються такі:

- закономірності, зміст і характер дій функціонування системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій, а також її компонентів;
 - способи підготовки й ведення зазначених дій;
 - способи та методи організації й підтримки взаємодії й управління, вимоги до дій;
 - зовнішні впливи соціально-економічної обстановки.
- Цей рівень схеми містить три основних елементи:
- конкретизація системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій;
 - конкретизація реалізації можливостей системи;
 - конкретизація дій системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій [3].

Система державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій конкретизується на основі приведення у відповідність можливостей єдиної державної системи цивільного захисту і механізмів їхньої реалізації через відповідну структуру.

На четвертому рівні послідовності етапів представлені базові елементи програмування дій системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій.

На п'ятому рівні послідовності етапів представлено елементи рішення керівництва щодо соціально-економічних й організаційно-технічних завдань.

У цілому, запропонована послідовність етапів дозволяє простежити внутрішні зв'язки запропонованої теорії синтезу моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій і способів її функціонування.

Ключовим суб'єктом системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій є єдина державна система цивільного захисту.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, за результатами проведення дослідження було отримано наступні висновки.

1. Побудовано послідовність етапів структурно-функціонального синтезу моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій, яка містить наступні стадії: формулювання теоретичних основ створення системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій; обґрунтування можливостей системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій; розробка моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій; програмування дій системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій; прийняття рішень на основі моделювання державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій.

2. Визначено можливості послідовності етапів структурно-функціонального синтезу моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій. Підкреслено, що вона дозволяє простежити внутрішні зв'язки запропонованої теорії синтезу моделі системи державного управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій і способів її функціонування.

Література:

1. Барило О.Г. Інформаційне забезпечення органів державного управління у надзвичайних ситуаціях / О.Г. Барило, С.П. Потеряйко, В.О. Тищенко // Науковий вісник Академії муніципального управління. — 2013. — № 4. — С. 77—84. — (Серія "Управління").
2. Долгий М.Л. Обґрунтування системного підходу до управління захистом та безпекою населення у надзвичайних ситуаціях // Державне управління: теорія та практика / М.Л. Долгий, С.І. Осипенко. — Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2006-2/>
3. Проневич О.С. Державне управління у надзвичайних ситуаціях: концептуально-правовий базис та інституційна надбудова / О.С. Проневич // Форум права. — 2015. — № 5. — С. 186—193.
4. Чуб І.А. Моделирование системы мониторинга техногенной безопасности региона / И.А. Чуб, В.М. Попов // Открытые информационные и компьютерные интегрированные технологии: сб. научн. тр. — 2012. — Вып. 56. — С. 157—161.

References:

1. Barilo, O. G. (2013), "Information support of state authorities in emergencies", *Naukovyj visnyk Akademii munitsypal'noho upravlinnia*, vol. 4, pp. 77—84.
2. Dolgiy, M. L. and Osypenko, S. I. (2007), "Justification of system approach to management of protection and safety of population in emergencies", available at: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Dutp/2006-2/> (Accessed 20 April).
3. Pronevich, O. S. (2015) "Public administration in emergencies: conceptual and legal basis and institutional superstructure", *Forum prava*, vol. 5, pp. 186—193.
4. Chub, I. A. (2012) "Modeling of system of monitoring of technogenic safety of the region", vol. 56, pp. 157—161.

Стаття надійшла до редакції 23.04.2018 р.